

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

17 De Vsurario mentali.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

meretur. Quod si acceperint ad luxum, vel alios usus illicitos, aut vanos, tenentur etiam restituere, si pater non habeat unde restituere possit usuras.

Item solent Auctores dubitare de genere accipiente dotem ab usurario locero. In quo dicendum est: si locer alia bona habeat, ex quibus usuras restitueret, tunc conscientia potest retinere dotem; licet locer deinde iactus fuerit pauper: quod si non habeat, tunc gener non potest dotem retinere; si tamen bona fide acceperit, poterit retinere tantum ex dote, quantum erit necessarium ad uxorem alendam; quia huiusmodi alimenta sunt uxori debita.

Item dubitant Auctores, quid sit dicendum de his, qui mutant usuras? Verbi gratia, Caius mutauit pecunias Titio usurario, postquam eas repetere, & redditus tunc conscientia retinere? Respondetur, si Caius mutauerit pro extrema, vel gratia aliqua Titij necessitate subleuanda, potest retinere: si vero ad usus Titij usurarij illicitos, vel vanos mutauerit, tunc si Titius habeat alia bona, ex quibus possit usuras restituere, poterit retinere, quod si non habeat, non potest.

De obligatione restituendi, quam usurarius habet.

CAPVT XV.

QUÆRITVR, quid, quantum, & cui usuras restituere usurarius teneatur? Respondetur primò, eum teneri ad restituendum quicquid per usuram accepit. Secundo, omnes fructus rei fructiferae perceptos. Item quos ipse usurarius desit percipere negligentia vel culpa sua; quia per hanc negligentiam suam laesit eum, à quo rem fructiferam per usuram accepit & sibi imputare debet, quod fructus non perciperet: eos enim dominus rei percipere potuisset. Si quaeras, an teneatur restituere fructus, quos percipit, quos tamen dominus rei non fuisset alioqui percipiturus, vel ob negligentiam suam, vel ob casum fortuitum? Respondetur, teneri, quia satis est, quod sint fructus rei, & percepti ab usurario. Si secundo roges, an teneatur restituere fructus, quos desit percipere ob negligentiam suam; & quos etiam alioquin dominus rei non percipisset ob negligentiam suam? Respondetur, non teneri, nec ratione rei alienae teneri, cum nihil perciperit, nec aliquid exister apud ipsum: nec ratione iniustae acceptiois, quia nullus fructus percipit, nec eos erat dominus rei percipiturus. Tertio, usurarius tenetur omnes fructus rei fructiferae apud ipsum existentes restituere. Quarto, tenetur restituere omne damnum emergens. V. g. si mutuatarius vilius vendiderit rem suam, vel si conduxerit aliam domum, vel si acceperit aliquid sub usuris, vel solueret usurario usuras. Item tenetur usurarius restituere his, à quibus usuras accepit: quod si mortui sint, eorum heredibus, vel his, qui nomine ipsorum possint acquirere: quod si nec heredes existant, pauperibus restituere. Item quandocumque mutuatarij sunt ignoti, siue incerti, tenetur pauperibus restituere.

De Usurario mentali.

CAPVT XVI.

QUÆRITVR, An usurarius mentalis teneatur restituere? Respondetur, certum esse apud Doctores, quandocumque nihil lucri est acceptum, ad restituendum non teneri, quia licet voluntas fuerit usuraria, & prode peccatum, nihil tamen est per usuram acceptum.

Difficultas igitur consistit, An teneatur restituere, quando est aliquid acceptum per usuram mentalem? Et notandum est hoc posse contingere, vt mutuator ultra sortem aliquid accipiat à mutuatario quadrupliciter. Primò quando

mutuatarius dat ultra sortem aliquid liberaliter, & gratis, non vi mutui, & mutuator etiam accipit, vt datum sibi gratis, & liberaliter: & tunc nulla est obligatio restituendi; quia nec est datum, nec acceptum ex vi mutui. Secundo, quando mutuatarius dat ratione mutui: nimirum quoniam ex signis, vel nutibus nouit mutuatorem velle lucrum ex mutuo, & ideo dat: vel dat, quia nouit alias non mutuatorem sibi, v. g. Caius mutuator aut dat, ne habeatur ingratus, aut ne alius cum mutuo indigne sit, teneatur sibi: & mutuator, v. g. Titius recipit vt datum ratione mutui, & tunc omnes continentur esse obligationem restituendi; quia datum, & acceptum est lucrum ultra sortem ratione mutui. Tertio, quando mutuatarius dat ratione mutui, vt diximus in secundo casu: sed mutuator Titius recipit bona fide, putans sibi dari gratis, & liberaliter: & tunc Titius quandocumque nouerit esse sibi datum ratione mutui, tenetur restituere eis, & fructus eius existentes: si vero bona fide consumpserit, ad nullam tenetur restitutionem, si non fuerit inde factus ditor. Quarto, si mutuatarius det aliquid ultra sortem gratis, & liberaliter, credens Titium mutuatorem nihil lucri ex mutuo velle habere, sed Titius accipit animo, & intentione usuraria, nimirum ratione mutui, in hoc casu est tota difficultas. Sunt enim duae opiniones; prima alicui Titium usurarium mentalem non teneri ad restituendum. Ita Scotus in 4. dist. 15. q. 2. ar. 3. Ricardus eod. lib. & dist. ar. 5. q. 5. G. de eod. lib. & dist. q. 1. ar. 3. dub. 17. Angel. verb. restitutio. 1. ver. Usurarius. Siluester verb. Usura, 6. q. 3. Caietan. 2. 2. q. 78. ar. 1. Medin. de Usura, q. 4. ad secundum principale. Sotus lib. 6. de iustitia, qu. 1. ar. 4. Couarr. in Regula Peccatum, part. 2. in princ. nu. 4. Cardin. in c. Consuluit, de usur. & Clemen. Ex graui de Usur q. 24. Lupus Gemini de Usur. concl. 4. §. 2. nu. 51. Et probant, quia non tenetur debitor restituere id, quod debet, etiam si non sit paratus restituere, quando ei à creditore sit liberalis remissio debiti. Item contractans, & accipiens rem alienam, credendo inuitum esse dominum, non tenetur restituere si dominus erat volens. Item si ego accipiam rem tuam animo furandi, & tamen postea noui te mihi eam donare, quando eam accipiebam, non teneor ad restituendum eam.

Secunda opinio ait, Titium usurarium mentalem teneri ad restituendum: ita Innocent. Hostiensis. Ioan. Andr. abbas in cap. Consuluit, de Usur. Gloss. in cap. fin. de Simon. Laur. de Rodolph. de Usur. par. 2. q. 2. nu. 20. B. Anton. p. 2. tit. 1. cap. 5. §. fin. Almayn. in 4. dist. 15. q. 2. Probant ex Batt. li. ff. de Donat. & Castren. in l. Alysenti, in princ. ff. de Donat. qui docent non esse veram donationem, quando quis ignorans soluit indebitum, dum tamen recipiens credat se accipere debitum. Deinde, quia donatio non perficitur, nisi acceptetur à donatario. Item in l. Si ego 1. ff. Si certum per. apertè dicitur, quod si volui tibi rem donare, & tu credebis eam tibi mutuo dari, non efficitur tua ante consumptionem; quia hoc casu intentio concedentis, & recipientis discordat. Item contractans quando ab initio est vitiosus, habet etiam vitiosum effectum.

In hac re opinio prima est probabilior, & ad argumenta in oppositum respondetur, satis esse, vt mutuator accipiat id, quod mutuatarius dat liberaliter & gratis: quia licet accipiat intentione usuraria, vt lucrum ex mutuo: quia tamen nouit sibi dari gratis, & liberaliter, id etiam vt datum accipiat, & retinet sibi: solum argumenta probant, quod si receperit intentione solum usuraria, nec accipiat, vt datum sibi liberaliter, & gratis, teneretur restituere; quia donatio non valet nisi acceptata à donatario: & in hoc sensu loquitur secunda opinio.

Sed quid si Titius (inquies) usurarius non accipiat lucrum datum sibi à Caio gratis, & liberaliter; sed accipiat solum intentione usuraria, vt lucrum ex mutuo; tenebitur restituere ei, qui dedit, an pauperibus? Plerique ex Doctores secundae opinionis aiunt, eum esse obligatum ad restituendum pauperibus, non ei, qui dedit. Sed vetus est, quod Sotus, Siluest. & Caiet. aiunt, vel eum non teneri ad restituendum, vel debere restituere ei, qui dedit; quia eo ipso, quod

Titius

Titius illud non accepisset, vt datum gratis, ac liberaliter, Caius non donat voluntarie.

Quod si obijcias: Caius, quantum est ex parte sua, gratis, & liberaliter dedit, & consequenter abdicauit dominium a se. Respondetur: Si Titius, cui Caius dat, non acceptat donationem, eo ipso Caius non abdicat a se dominium; quia eo casu nihil intendit donare.

Secundo quaeritur, An sicut usura mentalis, obligationem restituendi inducit; sic etiam inducat simonia mentalis? Hanc quaestionem resolvimus in *Traictatu de Simonia, cap. 23.*

Tertio quaeritur, Quamnam intentio, vel spes lucrifaciat usurarium mentalem, ita vt ad restituendum teneatur? Respondetur: Glossa, & Innocentius communiter recepti. in *cap. Consultit, de Usur.* aiunt tunc facere usurarium mentalem intentionem, & spem lucri, quando est principalis, & primaria. Si vero sit minus principalis, & secundaria lucri, non facere. Sit hoc exemplum; Titius mutat Caio partem ob lucrum, partim ob beneuolentiam, & amicitiam, tunc, inquit, lucri est intentio principalis, quando si lucrum non intercessisset, non mutasset: quando vero e contrario, si beneuolentia non esset, non mutasset: tunc principalis intentio est beneuolentia, & non lucrum, & ita tunc non est usura mentalis. Ita Siluester, Angelus, Tabiena, & Rosella *verb. Usura. i. in principio.* At Sotus *lib. 6. de Iustitia, quest. 1. art. 2.* & Caietanus *2. 2. qu. 78. art. 1. ad 4.* & in *Summa, cap. de Usura mentali, & in Opusculis; Tom. 2. tractat. 8. cap. 2. & 3.* & Nauarrus *cap. 17. num. 209.* hanc distinctionem rejiciunt. & merito, quia reuera furtum est, si rem alienam accipias invito domino, siue accipias principaliter vt fureris, siue secundario. Et idem est de homicidio, & adulterio, ergo similiter usura est, si lucrum ex mutuo intendas, siue principaliter, siue secundario: quod si lucrum intendas, & non ex mutuo, nullo modo est usuraria intentio.

Conradus *questione 20. conclus. 2.* ait esse usuram mentalem; etiam si Titius mutuando intendat beneuolentiam Caii: Si rursus ex ipsa beneuolentia per mutuum intendat etiam lucrum; quia, inquit, tunc Titius ex mutuo lucrum mediate intendit. Sed reuera fallitur Conradus; quia, si ex mutuo beneuolentia intenditur, cum ea non sit pecunia aestimabilis, non facit intentionem usurariam: & deinde cum ex beneuolentia conciliata intenditur lucrum, eo ipso non intenditur ex mutuo, sed ex amicitia, quod non est usura.

Medina *de Usura, quest. 1.* ait, videndum esse, an intentio lucri sit causa finalis mutui, an vero sit solum causa motiua; & impulsiva. Si enim est causa finalis, tunc siue sit principalis, siue secundaria, facit usuram mentalem: si vero est tantum motiua, vel impulsiva, non facit usuram mentalem.

Si roges, quando est causa tantum motiua, vel impulsiva? Respondet Medina, quando lucrum est causa vt facilius, & promptius Titius mutuet, tunc solum est causa impulsiva: quando vero est causa, vt Titius simpliciter mutuet, alioqui non mutuat, tunc est causa, propter quam mutuum sit simpliciter.

At Sotus, Caietanus, & Nauarrus *supra citati*, clarius videntur respondere, nimirum videndum esse, an lucrum intendatur ex ipso mutuo; tunc enim est usura mentalis, siue principaliter, siue secundario intendatur, siue proxime, siue mediate. Si vero lucrum non intendatur ex mutuo, sed solum intendatur beneuolentia, & amicitia mutuatij, tunc non est usura mentalis, etiam si beneuolentia intendatur, & rursus intendatur lucrum ex beneuolentia tamen conciliata, vt diximus

supra.

Quo pacto cooperatores in usura ad restitutionem teneantur.

CAPVT XVII.

CONVENIT inter omnes, cooperatores, qui se tenent ex parte mutuatij petentis mutuum, non teneri ad restitutionem, licet aliquando peccent; quia ex consensu, & voluntate ipsius mutuatij cooperantur, & consequenter nihil faciunt contra eius iustitiam; quia sciēt, & volenti non fit iniuria. Tota igitur difficultas est de his, qui se tenent ex parte mutuantis cum usura.

Primo quaeritur de Consulente, iubeente, suadente, vt Titius. V. g. mutuet cum vsuris, vel de eo, qui Titium volentem mutuae gratis impediuit ne mutuet gratis, sed cum vsuris? Sunt dua opinioniones, vna asserit istos nihil debere restituere, si nihil ad ipsos ex lucro usuratio peruenit. Angel. in *verb. Restit. i. vers. Usurarius. nu. 4.* Rosella *verb. Restit. 9. §. 1.* Siluest. *verb. Usura, 7. qu. 2.* Medina *de Usura, quest. 4.* & probant, quia aliud est consulere, vt fureris, vel occidas, vel adultereris; tunc enim consulitur contra iustitiam: aliud vero est consulere, vt lucrum ex mutuo tibi ab alio promissum, vel datum, recipias in hoc enim, non consulitur contra iustitiam alterius.

Altera est opinio, quae asserit ipsos in solidum obligari ad restituendum, etiam si nihil ex vsuris ad ipsos perueniat. Ita Sotus *lib. 6. de Iustitia. q. 1. art. 4. ad fin.*

In hac re dicendum est, si conulas, vel suadeas, vt Titius contractum usurarium celebret, vel vt mutuet cum vsuris, tunc in solidum te obligari ad restitutionem. Et in hoc etiam Auctores primae opinionis conueniunt. Et ratione patet; quia tum consilium est causa damni. Si autem Titius celebrat usurarium contractum, vel mutuat cum vsuris, & deinde conulas, vt vsuras sibi ex pacto promissas recipiat: tunc Auctores primae opinionis aiunt, te non obligari ad restitutionem; quia ante tuum consilium, iam erat damnum illatum, & licet tu porteres impedire receptionem usurae, non teneris tamen ex officio, sed solum lege caritatis.

In hoc dicendum est: si reuera consilium solum est post absolutum usurarium contractum, ita, vt nihil fecerit ad vsuras acquirendas, tunc non est obligatio restituendi: si vero aliquid fecit, vt vsurae acquirerentur, tunc obligatio est restituendi iuxta secundam opinionem.

Secundo quaeritur, Quid sit dicendum de Caio suas pecunias deponente apud Titium, quem nouit esse foeneratorem? Thom. 2. 2. qu. 78. art. 4. ad ult. respondet, eum nihil peccare, si foenerator alias pecunias habebat, quas mutuae potuisset: peccatum vero committere, si nullas alias habebat pecunias, quia dedit occasionem foenerandi. Sed alij respondent peccare quidem Caium deponentem suas pecunias, quando Titius foenerator nullas alias habebat: sed hoc peccatum non esse contra iustitiam, sed solum contra caritatem. Quia, inquit, Caius non tenetur ex officio impedire, ne Titius foeneretur. Dices, dat occasionem foenerandi, deponendo suas pecunias. Respondet, hoc non facere Caium, vt Titius foeneretur, sed vt iure suo, quia opus, & ius habet deponendi suas pecunias apud Titium. Unde alij cum distinctione respondent: si Caius ob necessitatem, vel aliquam utilitatem suam deponat pecunias, eum ad nihil teneri, quia iure suo vitur; si vero Caius abique vlla necessitate, vel utilitate deponit pecunias, peccabit quidem, sed non contra iustitiam; quia non tenetur ex officio impedire vsuras, sed solum lege caritatis.

Tertio quaeritur, Quid sit dicendum de Caio dante mutuo suas pecunias Titio sibi cognito foeneratori? Respondet, idem esse iudicium, atque de Caio deponente suas pecunias apud Titium cognitum foeneratorem. Item idem est iudicium de Caio dante pecunias suas Titio foeneratori ex aliquo contractu celebrato cum eo.

Quarto quaeritur, Quid sit dicendum de Dominis temporalibus, Magistratibus, Principibus, Aduocatis, Procuratoribus, qui auctoritate, vel statuto, aut lege in causa sunt, vt fo-